

Előszó

1942

Szívesen bocsátom útjára ezt a kis könyvecskét a magyar kódexirodalom tárgyköréből.

Nagy és benső tisztelettel, szellemi és lelki haszonnal olvasták, másolták és fordították ezt a latin nyelven «De modo bene vivendi», magyarul a «Jó élet módjáról» c. művet, melyet a keresztény középkorban századokon át Szent Bernát neve alatt ismertek. Ma már egészen bizonyos, hogy ezt a művet nem clairvauxi Szent Bernát írta: elfogadjuk a tudós Mabillonnak e tárgyra vonatkozó észrevételeit; de az eredeti szöveg belső ismérveiből is kétségtelenül megállapítható. Az is kétségtelen, hogy az a régebbi vélemény sem tartható, amely szerint az itt szóban forgó szerzetesnő, clairvauxi Szent Bernátnak a nőtestvére, Humbelina. Az azonban kétségtelen, hogy apácák számára készült és hogy, főleg nőszerzetesek körében, nagyon kedvelt olvasmányul szolgált. Ez a magyarázata annak is, hogy számos európai nyelvre lefordították. Így olaszra, németre, angolra, franciára, spanyolra, belgára, svédre, sőt *magyarra* is. A latinul és e nemzeti nyelveken reánk maradt kiadványok nagy száma bizonyítja e művecske közkedveltségét az egész középkorban, sőt még azután is.

A szerző az ismeretlenség homályában lappang. Kis műve azonban minden figyelmet megérdemel. A lelki élet ápolására vonatkozólag oly becses útmutatásokat foglal magában, hogy valóban méltó az olvasásra és az elmélkedésre. Éppen ezért bárki, e világban élő, keresztény tökéletességre törekvő, hívő is nagy lelki haszonnal és szellemi gyönyörűséggel forgathatja.

Reánk az ú. n. Érsekújvári-kódexben (169–256. l.) maradt éspedig a XV. században készült fordításnak későbbi, XVI. század eleji, másolatában. Sövényházy Márta, Domon-

kos-rendi apáca, az Úr 1529–31. éveiben másolta. Egy egész és két csonka fejezet fordítása megtalálható még a Winkler- (357–368. l.) és csekélyebb szövegegyezés Guary-kódexekben (131–132. l.).

Az eredeti latin szövegben 73 a fejezetek száma, magyar fordításban azonban csak 34 maradt reánk az Érsekújvári-kódexben. Sajnáljuk az eredetileg valószínűleg lefordított, de elveszett többbit. Éltet a remény, talán még előkerül.

Méltán lehetünk büszkék a mi kódex-irodalmunkban meglévő régi magyar fordításainkra. Mert keresztény szeretettől átítatott és a bibliai nyelvéen megfogalmazott, mélytartalmú és nemesveretű gondolatai, valamint szellemes, színes előadása; hasonlóképpen világos, fordulatós és költői, sok helyen nemes és ünnepi, nyelvhasználata minden olvasójának a szívéig hatott.

Ősapáink zamatos régi magyar nyelvéen szól hozzánk e művecske. Hallgassuk szívesen, olvassuk szorgalmasan, és pedig elmélkedve, mert «igen szép». Valóságos kis «Krisztus követése». Ha nagy szeretettel olvasták latinul és a nemzetek nyelvéen sok-sok ezren, sok százezren és még többen, az elmúlt évszázadokban: olvassuk most mi is és kétségtelenül szellemi-lelki hasznot merítünk belőle. Akinek a kezébe jut, mindenki olvassa el. Helyezze el könyvtárában, alkalomadtán adja másoknak és azok ismét másoknak.

Az eredeti régi magyar szövegben csak keveset változtattunk. Csupán annyit, amennyi a mai idők olvasóközönsége számára a megértést biztosítja. Nem töröltünk le tehát róla minden ódonságot. A jegyzetek kellő felvilágosítást nyújtanak. A rajta most is élőmlő tisztos régiesség bizonyára nemes öntudatot, meleg magyar nemzeti érzést ébreszt az olvasóban. Ha eleinte talán szokatlan a kódex-irodalom szövegének régi magyar nyelve, néhány lap olvasása után szinte érdekessé és kívánatossá válik.

Amint apáink, mi is – főleg a mai nehéz időkben – szükséges, hasznos, üdvös okulást meríthetünk belőle és merítsünk:

ezért készült ez a kiadás, tehát első sorban lelki-szellemi olvasmányul.

Köszönetet mondunk segítő munkatársainknak.

A fejezetek sorrendje az Érsekújvári kódextől eltér.

Zirc, 1942, Szent Bernát Atyánk és Szent István Királyunk ünnepén.

Dr. Vargha Damján, S. O. Cist.,
egyetemi tanár, az Erzsébet-Tudományegyetem
1941–42. évi rektora.